Omenamehutehdas

Olen tehnyt töitä tauotta viimeiset kaksi viikkoa. Tehtaamme on muuttanut uusiin tiloihin, jotka kunnostimme entisen teurastamon paikalle. Uudet tilat ovat tuoneet entistä enemmän asiakkaita, lisäksi omenoiden ennätyssato on tehnyt sen, että meille on pitkä jono, kaikki ajat ovat varatut moneksi viikoksi eteenpäin. Pidän taukoa vain sen verran, kun tarvitsen unta. Muutoin on pakko tehdä töitä, jotta saan kerättyä kasaan riittävästi rahaa koko vuotta varten. Sesonki on lyhyt.

Tämäkin päivä on ollut raskas. Puhelin on soinut jatkuvasti, olen jo lakannut vastaamasta siihen. Ajanvarauksemme on netissä, en ota puhelinvarauksia. Enkä vastaile kysymyksiin. Ne vievät liikaa aikaa itse työltä ja niiden mukanaan tuoma tuotto on liian vähäistä.

Olen koko aamun pysynyt hyvin aikataulussa. Ihmiset ovat jo tottuneet tehtaan toimintaan. He tulevat vain muutamaa minuuttia ennen varattua aikaa, tuovat lastinsa ja ilmoitan heille, milloin mehupussit ovat valmiit noudettavaksi. Hakiessaan valmiin mehun, ihmiset maksavat tilauksensa. Varatut kilomäärät pitävät suunnilleen paikkansa, siihen auttaa se, että tänä vuonna olen ilmoittanut nettisivulla, että yksi banaanilaatikollinen omenoita painaa suunnilleen 30 kiloa.

Jokaiseen päivään mahtuu se yksi asiakas, joka osaa olla hankala. Tänään tämä tapaus saapuu jo hyvissä ajoin ja ajaa autonsa suoraan oven eteen niin, ettei muilla asiakkailla ole mitään mahdollisuutta asioida tehtaassamme.

Auton ovi avautuu äärimmilleen auki. Seuraavaksi näkyvät kädet, jotka ottavat tukea oven pielistä, ulos työntyy hitaasti harmaiden puvunhousujen peittämä jalka ja viereen toinen. Lopulta koko vanhempi herra saa hilattua itsensä ulos ajopelistään.

– Olen yrittänyt soittaa teille monta kertaa, kuuluu kiukkuinen ääni jo auton luota.

– Varmasti, totean rauhallisesti. – Meidän nettisivullamme lukee, että sesonkiaikana emme vastaa puheluihin, koska olemme työn touhussa.

– Mutta minulla olisi ollut kysyttävää, ääni jatkaa naristen.

Tiedän jo, mihin tämä johtaa: loputtomaan keskusteluun eri omenalajikkeista ja niiden tuottamista mehulitroista. Keskeytän puheen, sillä minulla ei ole todellakaan aikaa nyt tällaiseen.

– Millä nimellä olette tehneet varauksen?

– En minä tiedä, kun poika sen varasi.

– Mikäs teidän tai poikanne sukunimi on?

– Ettekö te minua tunne? Kyllä pitäisi, olen minä sen verran monta vuotta istunut kunnanvaltuustossa ja muuten ollut mukana päättämässä tällaisia tehtaiden lupa-asioitakin.

– Valitettavasti en millään nyt muista, auttakaahan nyt hieman.

– Makkonen.

– Sillä nimellä ei kyllä löydy varausta tänään eikä huomennakaan.

– Kyllä se varmasti tänään oli.

– Mihinkähän aikaan se varaus oli? kysyn ja huokaan. Näitä ”varmasti tänään” -tyyppejä tuli vähintään kerran viikossa. Kiireinen aamu tuntuu jo jäsenissä. Minun pitäisi nopeasti päästä pussittamaan vielä edellisen asiakkaan viimeisiä mehuja, asiakas tulee hakemaan niitä hetkellä millä hyvänsä.

– Joskus tässä puolenpäivän aikaan se on. Olen varma, että päivä on oikea. Nythän on Kullervon nimipäivä ja meidän naapurimme on Kullervo, siitä minä sen muistan. Tai oli. Kullervo kuoli tuossa pari vuotta sitten ja se on haudattu tuonne kirkkomaalle siihen toiseen riviin, vaimonsa viereen. Heidän hautansa on siinä, kun pääportista lähtee vasemmalle. Se oli hyvä mies se Kullervo, sain siltä kaksi näistä omenapuuntaimista, joiden satoa nyt tuon tässä….

Keskeytän miehen kädenliikkeellä.

– Muistatteko, kuinka monta kiloa omenaa olette aikoneet tuoda? Senkin perusteella voin päätellä, mikä aika teille on varattuna.

– Satakaksikymmentä. Niin se poika minulle sanoi.

– Aivan. Silmäilen varauskalenteria. Sellaiselle määrälle on varattu aikaa tunnin päästä, juuri ennen vartin evästaukoani. Kehotan miestä siirtämään autonsa vielä sivuun ja palaamaan takaisin tunnin kuluttua, kun on hänen vuoronsa. Vihjaan, että lähellä on kauppa, jossa voi käydä vaikka juomassa kahvit.

Vanhus siirtää autonsa, mutta jättää sen pihan sivuun, puolittain kulkuväylälle. Siinä se on aivan yhtä lailla toisten asiakkaiden esteenä, mutta en jaksa valittaa. Jos lähden siirrättämään autoa, siihen menee aikaa ja jään jälkeen ajanvarauksessa. Ehkä siitä pääsee kulkemaan.

Mies nousee autosta ja kävelee takaisin ovelle.

– Minulla ei ole kiire mihinkään, niin ei varmaan haittaa, jos tässä katselen.

Kyllä se haittaa. Mutta juuri tämän tyyppisille asiakkaille ei voi sanoa, että älä häiritse työtäni. Minun on vain näytettävä tarpeeksi kiireiseltä, niin ehkä ukko tajuaa pysyä oven ulkopuolella ja ymmärtää, etten ehdi kuunnella mitään sukutarinoita juuri nyt. Isken kuulosuojaimet korvilleni, vaikka oikeasti en niitä tarvitse. Näin saan hetken aikaa olla rauhassa.

Ehdin palvella vielä neljää eri asiakasta ennen kuin on vanhan herran vuoro. Pyydän häntä nyt ajamaan uudelleen ovelle ja kääntämään auton niin, että taakse lastatut omenalaatikot saadaan purettua puntarille.

Miehen peruuttaminen kestää. Auto liikkuu taaksepäin puoli metriä, korjaa asentoa ja palaa eteenpäin saman verran. Hän kääntää ajolinjaa hieman ja peruuttaa uudelleen. Kaasutus on voimallista ja kytkin haisee. Tässä tuhrautuu kahvitaukoni, totean ja päätä alkaa kivistää. Ilma enteilee ukkosta.

Pitkällisen säätämisen jälkeen auto on melkein siinä, missä sen kuuluu olla. Takakontti aukeaa ja katson autoon lastattujen laatikoiden määrää. Päällimmäiseksi on kasattu pusseja ja kasseja täynnä omenoita. Tuskastun. Näiden purkamiseen menee aikaa. Laatikot on helppo pinota puntarille, mutta muutoin punnitseminen pitää tehdä yksitellen, kassi kerrallaan. Näen katastrofin ainekset jo silmissäni.

Ryhdyn purkamaan lastia. Mies seisoo auton vieressä kädet taskussa ja katsoo, kun lasken kasseja lattialle auton viereen.

– Niitä kasseja ei saa laittaa lattialle. Ne ovat aivan puhtaita ja haluan pitää ne sellaisena, mies komentaa.

Ojennan niitä hänelle, mutta mies väistää minua ja kysyy:

– Eikö teillä ole pöytää, mihin ne voisi laittaa? Tai edes tuolia?

– Ei meillä ole. Ohjeissa lukee, että omenat on syytä pakata pahvilaatikoihin, jotta ne on helpompi punnita.

– Ei minulla ollut tarpeeksi pahvilaatikoita. Poika toi kaupasta vain neljä, mutta minulla oli paljon enemmän näitä omenoita. Eivät ne kaikki mahtuneet niihin.

He ovat tilanneet puristuksen 120 kilolle omenoita. Se määrä olisi mahtunut neljään banaanilaatikkoon. Kaikki muu on ylimääräistä.

Mies avaa Mersun takaoven ja viittoilee, että minun tulisi nostaa kassit sinne siksi aikaa, kun puran ja punnitsen pahvilaatikot. Itse hän ei tee muuta kuin tuijottaa minua kädet syvälle taskuihin tungettuna. Väsymys painaa kehoani. Katson autoon sullottujen omenoiden määrää.

– Tässä on paljon enemmän kuin 120 kiloa. Tehdäänkö vain sen verran? kysyn toiveikkaana, että näin olisi.

– Ei, tehdään vaan koko satsi.

Niinpä tietenkin. Tunnistan tyypin sellaiseksi, joka varaa pienen kilomäärän ja tuo paljon enemmän ja seuraavaksi kysyy, että eikös sen saa samaan hintaan. Ärsyyntyminen nostaa päätään. Hartioita jomottaa. Punnitsen laatikot, tyhjennän omenat vesialtaaseen ja täytän laatikot uudelleen pussien ja kassien omenoilla, jotta voin punnita nekin.

– Voitko olla kolhimatta, kolhut ovat huonoa omenoiden laadulle. Minä olen kuule omin käsin kolme iltaa poiminut näitä yksi kerrallaan mukaan. Olen tarkistanut, ettei yhdessäkään omenassa ole mitään vikaa, joten se on sinun riuhtomisesi syy, jos omenamehu ei olekaan hyvää. Minä kuule palautan koko satsin ja vaadin korvaukset, jos mehu ei ole yhtä hyvää kuin tuolla Nokialla viime vuonna teetetty mehu.

Murahdan ja kiroilen ajatuksissani. Miehelle hymyilen. Tekee mieli tunkea omena hänen suuhunsa. Yritän laskea kymmeneen, sitten kahteenkymmeneen ja huomaan kiristeleväni hampaitani yhteen samalla kun nostelen viimeisiä omenoita puntarille.

– Siinä on sitten 270 kiloa.

– Niinkö paljon, mies katsoo minua hämmästyneenä.

Omenoita on yli tuplasti enemmän kuin sille on varattu aikaa. Sähköinen ajanvarausjärjestelmämme on ohjelmoitu ottamaan huomioon kilomäärät ja varaamaan sen mukaan riittävän ajan puristamiseen ja pastörointiin. Korjaan valkotaululle kilomääräksi 270. Muistan samassa, että minun piti soittaa hammaslääkäriaikaa tauolla. Hampaastani on lohjennut paikka. Särkyvastaanotto on auki vain tiettyyn aikaan päivästä.

– Meneehän se samalla hinnalla? mies kysyy.

– Mitä tarkoitat? Millä samalla? kysyn, vaikka odotinkin jo tätä kysymystä.

– Sillä 120 kilon hinnalla?

– Ei mene. Meillä puristus ja pastörointi maksaa aina todellisten tuotujen kilojen mukaan. Hinta tänä vuonna on 1,25 € kilolta.

– Ikävää. Eivät ne kaikkialla ole näin tarkkoja, mies valittaa.

En viitsi huomauttaa, että tässä on monin verroin enemmän työtä kuin on sovittu. Oikeastaan minun olisi pitänyt ottaa häneltä vielä lisämaksua siitä, että mies sotkee minun koko päivän aikataulut. Teen poskilihasten rentoutusharjoituksia, jotta saisin kireyden pois kasvoiltani. Päänsärky kovenee. Tarvitsisin niin sen tauon ja kupillisen kahvia.

– Otatteko kaikkiin mehupusseihin laatikot? kysyn rutiininomaisesti.

– Minulla on kyllä pullot mukana. Haluan, että mehu laitetaan omiin pulloihin.

– Me emme laita mehua kuin pusseihin.

– Ihme niuhotusta. Kyllä ne tuolla Nokiallakin laittoivat minun pulloihini, kun pyysin. Paljonko niitä pusseja tarvitaan?

– Riippuu omenalajikkeesta, vaikea sanoa. Tästä arvioisin, että sellaiset 25 pussia ainakin.

– No, tässä on sitten näitä pusseja, mies kaivaa jostain auton kätköstä käytettyjä mehupusseja. Mukana on myös naapureilta haalittuja viineissä käytettyjä hanapusseja.

– Valitettavasti noita ei voi käyttää, käytämme vain uusia, puhtaita, meidän omia pusseja, jotta voimme taata mehun laadun ja säilyvyyden.

– Jo on tarkkaa. Ei ne muualla ole näin tarkkoja ja hyvää mehua siellä on tullut.

– En voi vastata muuta kuin tämän oman firman puolesta, mutta nämä ehdot kyllä lukevat aivan selkeästi meidän nettisivuillamme, kun varaatte aikaa tänne tehtaalle.

– Niin, mutta en minä varannut aikaa, vaan poika. Eikä se puhunut mitään tällaisesta…. se laski minulle hinnan valmiiksi. Sellaisella 170 eurolla tämän pitäisi hoitua.

– Hinnat on ilmoitettu siellä. Ettehän te voi kuvitella saavanne samalla hinnalla yli kaksinkertaisen määrän mehua? Kolmen litran hanapakkaus maksaa 1,95 € kappale ja pahvilaatikko siihen maksaa 1,55 € kappale. Pahvilaatikoita ei ole pakko ottaa.

– Sitten otan vain pussit. Ei laatikoita. Täällä on kyllä tosi tyyristä. Minähän se olen kovimman työn tehnyt, kun olen kasvattanut ja poiminut nämä omenat. Minulle te voisitte hieman maksaa siitä,

että tuon näitä laadukkaita omenoitani teille. Harmi kun siellä Nokialla ei kuulemma ollut enää aikoja minulle, olen aina teettänyt mehuni siellä.

Niin, miksihän juuri tälle tyypille ei aikaa ollut, ajattelen. Kirjoitan valkotaululle muistiin kilomäärän ja punnitsen laatikoitten painon, jonka vähennän kokonaisuudesta. Vilkaisen kelloa. Vaikka ahkeroisin kuinka, taukoni on jo mennyttä. Hyvä jos ehdin pitää kiinni siitä, että iltapäivällä tulevat ajat pitävät paikkansa. On kurjaa koko päivän kuunnella valitusta, kun ajat eivät pidä paikkansa, etenkin kun se ei johdu minusta vaan siitä, että joku tuo paljon enemmän omenoita, kuin on varannut. Eivät asiakkaat sitä tiedä ja heille on turha selittää.

– Haluan maksaa jo nyt, mies pyytää.

– Maksu tapahtuu vasta, kun tiedetään, kuinka paljon mehua tulee.

– Mistä minä tiedän, ettet sinä vain laita vettä sekaan ja huijaa minua?

Käteni puristuvat nyrkkiin. Huomaan, miten toiseen silmäkulmaani on noussut elohiiri. Katseeni hakeutuu seinällä olevaan vanhaan teurastamon lihakoukkuun. Vedän syvään henkeä.

– Me olemme vakiintunut toimija ja varmasti olette kuulleet toisilta asiakkailta, että meihin voi luottaa, vakuuttelen samalla kun käynnistelen konetta. Omenat kelluvat jo vesisammiossa odottamassa liukuhihnalle nostelua.

– Ai niin, minä haluan ne punaiset omenat erikseen mehuksi ja ne keltaiset ja vihreät sitten saa mennä sekaisin, mies tulee perässäni vesialtaan luo.

Katson edessäni vellovaa omenamerta. Punaiset vilkkuvat vihreiden ja keltaisten keskellä. Silmissäni näyttää kuin punaiset valot hyppisivät ilkkuen edessäni.

– Valitettavasti se on liian myöhäistä, teidän olisi pitänyt varata kaksi eri aikaa. Yksi aika on aina yhdelle satsille. Vilkaisen kelloa. Lähes koko tähän erään varattu aika on kulunut. Tuskan hiki nousee pintaan.

Työnnän miestä taaksepäin, ovelle.

– Voisitte nyt kyllä antaa työrauhan ja tulla takaisin puolen tunnin kuluttua, niin mehunne ovat silloin valmiina. Voitte vaikka istuutua autoonne odottamaan.

– Mutta silloinhan en tiedä ovatko ne juuri minun omenoistani puristettuja. Haluan olla paikan päällä, kun mehua valmistetaan, mies nurisee.

– Hygieniasyistä ette voi tulla tuotantopuolelle, sanon napakasti. – Asiakkaiden tulee odottaa tuon pöydän luona. Osoitan oven vieressä olevaa pientä pöytää, jonka päällä on maksupääte, pieni muistilehtiö ja puhelin.

Alan nostella omenoita vesialtaasta hihnalle. Takaani kuuluu:

– Onko tuo vesi varmasti puhdasta? Vaihdattehan sen joka kerta, ennen seuraavaa asiakasta? Onhan teillä varmasti hygieniapassi? Minä en ainakaan halua sen Tikkumäen sikatilallisen omenoiden jälkeen omiani samaan pesuveteen…

Tunnen tahman ihollani. Vatsaa nipistelee, kädet alkavat täristä ja tuska sisälläni paisuu. Napsautan kuulosuojaimet korvilleni. Nostan liukuhihnan nopeutta. Nyt on oltava vikkelä. Omenat menevät hihnaa pitkin puristimeen, joka tekee niistä pientä silppua. Silppu painetaan kasaan ja siivilöidään suureen sammioon, jossa mehu kuumennetaan 73 asteeseen puoleksi minuutiksi. Jos olen ripeä, enkä pidä taukoa, saatan kuroa kiinni viivytystä, jota tuon turjakkeen myötä on tullut.

Äkkiä tunnen, miten viereeni on tullut ihmishahmo. Joku tarttuu kuulosuojaimeeni ja nostaa sitä. Salamat hakkaavat ohimoitani. Minun on vaikea kuulla, mitä asiaa hänellä on.

– Unohdin kysyä, että mitenkäs ne mehut sitten säilyy? Minulla ei ole paljon jääkaapissa tilaa.

Unohdan kaikki asiakaspalvelusäännöt. Työnnän miehen kovakouraisesti ovea kohti. Karjun hänelle ja vahvistan jokaista sanaa tönäisyllä: – Vuoden. Säilyy. Huoneenlämmössä. Pimeässä. Avaamatta.

Mies seisoo ovella pettyneen näköisenä ja karjuu takaisin:

– Kyllä ne vain tuolla toisella mehuasemalla osaavat palvella asiakasta. Siellä saa katsoa lasin takaa, kun mehua tehdään. Siellä ne hymyilevät ja vilkuttavat asiakkaalle, kun ovat työn touhussa.

Minäkin toivon, että olisin asentanut lasin tuotantolinjan ja asiakkaiden väliin. Yritän painaa asiakkaan nimen mieleen niin, että ensi vuonna ei meiltäkään valitettavasti löydy aikaa tälle asiakkaalle koko syksyn aikana. Ohjelmoin sen ajanvarausjärjestelmään jotenkin. Palaan koneiston luo.

Tunnen naputuksen olkapäässäni ja raivo nousee sisälläni. Tämä ämpäri valuu nyt yli äyräiden. Käännän katseeni ja siinä ukko on taas. Otan kuulosuojaimet korviltani.

– Sitä minä vaan, että minkäs verran se tällainen laitteisto maksaa, kun minunkin autotalliini tällainen mahtuisi vallan mainiosti ja tutkin tuossa teidänkin verotietojanne, että aika hyvin te toisten ihmisten mehuilla tienaatte…

Tulee pimeä hetki. En jälkeenpäin muista tarkalleen, mitä tapahtui. Sen muistan, miten näen, kun mies loiskahtaa omenoiden pesualtaaseen viimeisten omenoiden sekaan. Kahdesti hän pärskähtää pintaan, mutta lopulta uppoaa omenoiden alle, kun vähän painaa. Hänen harmaa puvuntakkinsa tarttuu liukuhihnan kouruun ja hän liukuu omenoiden mukana koneiston sisälle. Muistan hänen lasittuneen katseensa ja avonaisen suunsa, kun kone kiskoo häntä eteenpäin. Viimeisenä hihnalla ilkkuvat valkoiset tennissukat. Kengät ovat pudonneet jaloista vesialtaan pohjalle. Laitan kuulosuojaimet takaisin korvilleni, jotta en kuule, miltä luiden rusahtelu leikkureiden välissä kuulostaa. Sisälläni soi rauha. Minulla ei ole enää kiirettä. Kaikki on hyvin. Juon kohta kahvit.

Valutan mehua pusseihin. Sitä tulee paljon enemmän kuin omenamäärän perusteella olisi kuvitellut. Mukana oli varmasti paljon talvilajikkeita. Ne ovat paljon mehukkaampia. Jokaisen satsin mehu on hieman eri väristä. Tällä kertaa mehussa on selkeästi voimakas punainen sävy.

Mietin, mitä teen näillä mehuilla. Voin toki myydä ne omatuotantona eteenpäin, jolloin hukatusta ajasta ei tule niin paljoa tappiota. Tai voin lahjoittaa mehut anopilleni.

Samassa ovelta kuuluu koputus. En vastaa siihen heti. Koputus toistuu uudelleen, nyt vaativampana. Herään ajatuksistani. Otan kuulosuojaimet pois korviltani. Ovelta kuuluu tuttu, nariseva miesääni:

– Anteeksi, mutta ovatkohan ne minun 270 kiloa mehuja jo valmiita?